

شماره سریال: ۱۰۰۷۵/۱۷

نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و
سیاست امنیتی

کمیسیون اروپا

استراسبورگ ۱۴ مارس ۲۰۱۷

JOIN(2017) 11 Final

اعلامیه مشترک خطاب به پارلمان و شورای اروپا
عناصر راهبرد جدید اتحادیه اروپا در قبال سوریه

مقدمه

جنگ سوریه، که از بدترین بحران‌های انسانی جهان در دوران پس از جنگ جهانی دوم است، همچنان پیامدهای ویرانگر و غم‌انگیزی برای مردم این کشور دارد. تخریب حلب در سال گذشته میلادی جدیدترین فصل از تاریخ شوم و تا بدین جا بی‌پایان این منازعه بود. علاوه بر این، درگیری‌های سوریه به آواره شدن مردم، گسترش تروریسم و تشدید اختلافات سیاسی و فرقه‌ای منجر شده و بدین ترتیب، بی‌ثباتی فزاینده‌ای را نیز در کل منطقه ایجاد کرده است.

هدف راهبرد اتحادیه اروپا در قبال سوریه، که در سخنرانی ژان کلود یونکر، رئیس کمیسیون اروپا، در ماه سپتامبر سال ۲۰۱۶ میلادی بر ضرورت آن تأکید شده بود، تعیین راهی برای ایفای نقش پررنگ‌تر اتحادیه اروپا در رسیدن به راه‌حل سیاسی پایدار در سوریه، کمک به ایجاد ثبات در این کشور و حمایت از طرح‌های بازسازی پساتوافقی است که با چارچوب مورد توافق سازمان ملل متحد مطابقت دارند و پس از آغاز یک دوره گذار سیاسی معتبر اجرا خواهند شد. نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی («نماینده عالی») و کمیسیون اروپا در صدد هستند تا، در آستانه کنفرانس «حمایت از آینده سوریه و منطقه»، که قرار است در تاریخ پنج آوریل سال ۲۰۱۷ میلادی، در بروکسل برگزار شود، حمایت اعضا از این راهبرد را به دست آورند و بدین ترتیب، اتحادیه اروپا نیز در دو موضوع از سه موضوع کلی این کنفرانس سهمیم باشد. این دو موضوع عبارتند از: حمایت از فرایند سیاسی و کمک به آشتی و ثبات. سومین موضوع کنفرانس حمایت از منطقه است. اتحادیه اروپا قصد دارد، به صورت جداگانه و در قالب عمل به تعهداتش در کنفرانس لندن، اجرای پیمان‌های مشترک با اردن^۱ و لبنان^۲ و پیاده‌سازی پروژه ارائه تسهیلات برای پناهجویان در ترکیه^۳، هدف سوم را نیز مد نظر قرار دهد.

این راهبرد مروری بر ابعاد مرتبط با سوریه راهبرد منطقه‌ای اتحادیه اروپا در قبال سوریه، عراق و جنگ علیه دولت اسلامی عراق و شام/داعش است. راهبرد فوق، آخرین بار، در ماه مه سال ۲۰۱۶ میلادی، در شورای اروپا بررسی و به به‌روزرسانی شد^۴. بررسی نقش اتحادیه اروپا در سوریه و توانایی آن برای کمک به فرایند تقویت راه‌حل سیاسی ضروری است. نقش این اتحادیه در سوریه باید منطبق با قطع‌نامه شماره ۲۲۵۴ شورای امنیت سازمان ملل متحد باشد که همه مردم سوریه را در بر می‌گیرد. اقدامات اتحادیه اروپا باید شرایطی را فراهم کند که مردم سوریه بتوانند از زندگی آزاد، شرافتمندانه، ایمن و امن برخوردار باشند.

^۱ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12384-2016-ADD-1/en/pdf> (به پیوست مراجعه کنید)

^۲ http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/11/pdf/st03001_en16_docx_pdf/ (به پیوست)

(مراجعه کنید)

^۳ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/frit_factsheet.pdf

^۴ http://ec.europa.eu/echo/files/news/20150206_JOIN_en.pdf

همکاری‌های دوجانبه با دولت سوریه، پس از سرکوب خشونت‌آمیز غیرنظامیان در قیام سال ۲۰۱۱ میلادی، به حالت تعلیق درآمد. با وجود این، اتحادیه اروپا، از طریق ارسال کمک‌های بشردوستانه با هدف نجات جان انسان‌ها، ارائه خدمات ضروری و پشتیبانی از جامعه مدنی، به حمایت‌های خود از مردم سوریه ادامه داده است. هماهنگی بهتر دولت‌های عضو اتحادیه اروپا و مؤسسات وابسته به آن و همچنین، ابزارهای مالی مربوطه نقشی حیاتی در پیاده‌سازی اثربخش این راهبرد خواهد داشت.

۱. وضعیت سوریه

۱.۱. شرایط سیاسی و امنیتی

واکنش نظامی حکومت سوریه به قیام سیاسی مسالمت‌آمیز سال ۲۰۱۱ میلادی به بروز نوعی جنگ داخلی طولانی انجامید که از حمایت برخی بازیگران خارجی برخوردار بود و به واسطه همین حمایت‌ها نیز تشدید می‌شد. ادامه جنگ به رشد داعش و شکل‌گیری مناطقی چندتکه و مجزا انجامیده است که با یکدیگر در رقابت هستند و توسط گروه‌های مسلح مختلف اداره می‌شوند.

علی‌رغم مذاکرات صلح پی در پی به رهبری سازمان ملل متحد، اعلامیه ۲۰۱۲ ژنو^۵ و تلاش‌های گروه بین‌المللی حمایت از سوریه و گروه‌های کاری وابسته به آن، طرف‌های درگیر هنوز به توافقی برای پایان جنگ دست نیافته‌اند. چهارمین دور مذاکرات بین طرف‌های درگیر در جنگ سوریه در فوریه سال ۲۰۱۷ میلادی در ژنو برگزار شد. در این دور از مذاکرات و هم‌راستا با قطع‌نامه شماره ۲۲۵۴ شورای امنیت سازمان ملل متحد، سه محور برای مذاکرات آینده تعیین شد که عبارت بودند از: حاکمیت، قانون اساسی و انتخابات. علاوه بر این، مذاکره‌کنندگان یک محور موردی را نیز برای مذاکرات آینده مد نظر قرار دادند که به بحث‌های مربوط به اقدامات ضدتروریستی اختصاص داشت.

هم‌زمان، حکومت سوریه و متحدانش و همچنین گروه‌ها و عناصر خشن افراطی وابسته به مخالفان مسلح اقداماتی نظام‌مند را برای تشدید درگیری‌های خشونت‌بار زمینی انجام داده‌اند. این امر افزایش آسیب‌پذیری مردم سوریه، مهندسی جمعیت از طریق تخلیه اجباری و نقض فاحش حقوق بشر و قوانین بشردوستانه بین‌المللی منجر را به دنبال داشته است.

حکومت سوریه تاکنون هیچ اقدامی برای گفتگو با طرف مقابل انجام نداده است. در واقع، پیام حکومت سوریه به مخالفان کاملاً واضح است: «یا تسلیم شوید یا سوریه را ترک کنید.» این رویکرد سرکوب‌گرانه هرگز نمی‌تواند مبنایی پایدار برای دستیابی به سوریه‌ای متحد و فراگیر در آینده باشد.

۱.۲. شرایط حقوق بشری

⁵ <http://www.un.org/News/dh/infocus/Syria/FinalCommuniqueActionGroupforSyria.pdf>

شش سال درگیری باعث شده است جمعیت غیرنظامی سوریه متحمل تلفاتی سنگین شود. امید به زندگی در سوریه ۲۰ سال کاهش یافته است و روند توسعه اقتصادی و انسانی این کشور نیز به اندازه ۴۰ سال پسرفت داشته است. این شرایط باعث شده است تا تعداد زیادی از مردم سوریه کشورشان را ترک کنند. اقتصاد سوریه سقوط کرده و جای خود را به اقتصاد جنگی داده است که تنها اقلیتی کوچک از آن سود می‌برند. ۱۳/۵ میلیون نفر از مردم سوریه^۶، تقریباً سه چهارم جمعیت باقی‌مانده در کشور^۷، نیاز مبرم به کمک‌های بشردوستانه دارند. این تعداد شامل بیش از شش میلیون سوری آواره در خاک سوریه و بیش از پنج میلیون نفر جمعیت ساکن مناطق محاصره‌شده یا صعب‌العبور این کشور است.

موارد متعدد نقض قوانین بشردوستانه بین‌المللی، که تقریباً هر روز رخ می‌دهند، سوریه را با کمبود شدید خدمات ضروری مواجه کرده است. تداوم حملات عامدانه به زیرساخت‌های غیرنظامی شامل سامانه‌های توزیع آب، تأسیسات درمانی و مدارس از جمله موارد نقض این قوانین است. هم‌زمان، سیاسی شدن فزاینده کمک‌ها نیز باعث شده است تحویل کمک‌های بشردوستانه به مردم سوریه و دسترسی آن‌ها به این کمک‌ها به شدت مختل شود.

۱،۳. وضعیت کمک‌های اتحادیه اروپا به سوریه به تاریخ ژانویه سال ۲۰۱۷ میلادی

پس از وقوع جنگ در سال ۲۰۱۱ میلادی، اتحادیه اروپا، در واکنش به بحران سوریه، در مجموع (اتحادیه اروپا و کشورهای عضو) بیش از ۹/۴ میلیارد یورو برای کمک به مردم ساکن خاک سوریه و منطقه جمع‌آوری کرده و بدین ترتیب، به بزرگترین اهداکننده کمک‌های مالی به سوریه و منطقه تبدیل شده است.

اتحادیه اروپا بیش از ۹۰۰ میلیون یورو برای کمک‌های داخل خاک سوریه جمع‌آوری کرده است. بیش از ۶۰۰ میلیون یورو از این مبلغ صرف تأمین کمک‌های بشردوستانه شده است. این منابع مالی نیازهای مردم ساکن در «کل خاک سوریه» را تأمین کرده‌اند. در این میان، عملیات چندجانبه و عملیات نجات جان انسان‌ها، به ویژه ساکنان نواحی محروم، مورد منازعه و تحت محاصره، در اولویت قرار دارند.

کمک‌های بشردوستانه اتحادیه اروپا در اختیار میلیون‌ها نفر مردم ساکن سوریه و همچنین کشورهای همسایه پذیرای پناهنجویان سوری قرار گرفته است. در داخل سوریه، کمک‌ها به شرکایمان امکان داده است تا غذا، خدمات بهداشتی ضروری، سرپناه، آب آشامیدنی و اقلام بهداشتی را در اختیار میلیون‌ها نفر به ویژه نیازمندترین‌ها قرار دهند. علاوه بر این، کمک‌های فوق‌حامی برنامه صندوق کودکان سازمان ملل متحد

^۶ <http://www.unocha.org/syria>

^۷ <http://www.worldometers.info/world-population/syria-population/>

(یونیسف) برای ایمن‌سازی ۲/۷ میلیون کودک سوری در برابر فلج اطفال بودند. با وجود این که اعلامیه پیش رو بر مسائل داخل سوریه متمرکز است، اتحادیه اروپا کمک‌های قابل‌توجهی را نیز برای کشورهای همسایه پذیرای پناهنجویان سوری (ترکیه، اردن و لبنان) گردآوری کرده است. بیش از ۱/۱۵ میلیون پناهنجوی سوری ساکن این کشورها از کمک‌های بهداشتی نجات‌بخش، خدمات درمانی و همچنین کمک‌ها و مراقبت‌های روانشناختی بهره برده‌اند.

علاوه بر این، اتحادیه اروپا ۳۲۷ میلیون یورو نیز صرف تأمین کمک‌هایی کرده است که در طبقه‌بندی کمک‌های بشردوستانه جا نمی‌گیرند. این کمک‌ها از راه‌های مختلف در اختیار مردم سوریه قرار گرفته است. ابزار همسایگی اروپا^۸ از جمله این راه‌ها است. این برنامه تأمین‌کننده مالی فعالیت‌های مختلفی در خاک سوریه بوده است که درحوزه‌های گوناگون از جمله آموزش، تأمین معیشت، حاکمیت محلی، سلامت و جامعه مدنی انجام می‌شوند.

کمک‌های فوق، با هدف حفظ سرمایه انسانی سوریه، تسهیل دسترسی مردم این کشور به خدمات اساسی و تقویت ظرفیت نهادهای مدنی آن، ارائه می‌شوند. اتحادیه اروپا، در چارچوب برنامه کمک به صلح و ثبات^۹ و برنامه دموکراسی و حقوق بشر^{۱۰}، از جامعه مدنی و مدافعان حقوق بشر سوری حمایت می‌کند. علاوه بر این، برنامه همکاری توسعه‌ای اتحادیه اروپا^{۱۱} از پروژه‌هایی در داخل سوریه حمایت می‌کند که سطح امنیت غذایی مردم این کشور را افزایش می‌دهند.

اتحادیه اروپا تسهیلاتی را برای کمک به پناهنجویان سوری در ترکیه در نظر گرفته است. این اتحادیه بودجه‌ای ۳ میلیارد یورویی را به اجرای این پروژه در بازه زمانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷ تخصیص داده است. این برنامه به تأمین معیشت پناهنجویان سوری ساکن ترکیه کمک می‌کند و به ابعاد اجتماعی و اقتصادی زندگی این جمعیت توجه دارد.

علاوه بر این، اتحادیه اروپا صندوق کمک منطقه‌ای را نیز در واکنش به بحران سوریه راه‌اندازی کرده است^{۱۲}. این صندوق دربردارنده ۹۳۲ میلیارد یورو کمک از طرف ۲۲ کشور عضو اتحادیه اروپا و ترکیه است. این صندوق جدا از کمکی است که به صورت مستقیم از بودجه اتحادیه اروپا تأمین می‌شود و تا به امروز در منطقه به کار گرفته شده است. از کمک مالی تأمین‌شده از بودجه اتحادیه اروپا برای کمک به سوری‌ها و جوامع پذیرای آن‌ها در کشورهای همسایه استفاده می‌شود.

^۸ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R02_32&from=EN

^۹ http://ec.europa.eu/dgs/fpi/documents/140311_icsp_reg_230_2014_en.pdf

^{۱۰} http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R02_35&from=EN

^{۱۱} http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R02_33&from=EN

^{۱۲} https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20161220-eutf-syria_0.pdf

کمک‌های مالی اتحادیه اروپا در بهبود زندگی پناهجویان به ویژه در بخش آموزش تأثیرگذار بوده است. به عنوان مثال، ۶۶۳ هزار کودک و جوان پناهجوی سوری و کودکان و جوانان ساکن جوامع میزبان پناهجویان در ترکیه، لبنان و اردن به آموزش‌های اولیه باکیفیت، خدمات حفاظتی و مراقبت‌های روانشناختی و اجتماعی دسترسی دارند. در بخش آموزش عالی، پروژه «فرصت‌های بیشتر و دورنمای بهتر برای آموزش سوری‌ها» (HOPES) پیاده‌سازی شده است. ۲۵۰ هزار جوان پناهجوی سوری و جوانان جوامع میزبان آن‌ها در اردن، لبنان، مصر، عراق و ترکیه، در قالب این پروژه، از کمک‌هزینه تحصیلی، مشاوره تحصیلی و فرصت آموزش زبان برخوردار شده‌اند. ساخت و تجهیز ۷۰ مدرسه جدید در ترکیه از جمله مداخلات اتحادیه اروپا در حوزه آموزش است.

۲. ریسک‌ها و تهدیدهای پیش روی منافع محوری اتحادیه اروپا در صورت تداوم جنگ

ادامه جنگ سوریه دو نتیجه محتمل دارد؛ تقسیم شدن کشور بر اساس مرزهای فرقه‌ای که به نوبه خود به تشدید افراط‌گرایی خشونت‌بار و تروریسم می‌انجامد و اعمال کنترل نظامی توسط حکومت در کل کشور. دستاورد هر دو نتیجه محتمل فوق تداوم بی‌ثباتی است که عواقب مخرب گسترده‌تری برای منطقه و جهان به همراه خواهد داشت. تحلیل رفتن ظرفیت ساختارهای حقوقی و نهادی بین‌المللی برای حل سایر مناقشات از جمله این عواقب مخرب است.

پیامدهای هر یک از دو گزینه محتمل فوق (تداوم درگیری‌ها یا تداوم حکومت استبدادی که هر دو جایگزین‌گذار سیاسی مورد توافق خواهند شد) در تضاد با منافع مردم سوریه، منطقه و اتحادیه اروپا قرار دارد. برخی از این پیامدها عبارتند از:

- از دست رفتن جان انسان‌ها و تشدید درد و رنجشان بر اثر عواملی همچون قرار گرفتن در محاصره؛ این شرایط به افزایش تعداد جمعیت آوارگان و به ویژه گسترش سیل عظیم پناهجویان در منطقه و اروپا می‌انجامد.
- تداوم خشونت و بنیادگرایی گروه‌های مسلح و گسترش افراط‌گرایی خشونت‌بار
- گسترش فعالیت‌های مجرمانه ناشی از اقتصاد جنگ از جمله قاچاق اسلحه و انسان
- تداوم افول اقتصادی همراه با کوچک شدن کسب و کارها و کاهش فرصت‌های اقتصادی
- تقویت اختلافات فرقه‌ای که به دشوارتر شدن تلاش‌ها برای دستیابی به فرایند آشتی ملی منجر خواهد شد

- افزایش بی‌ثباتی در کشورهای همسایه؛ تداوم جنگ سوریه عاملی بازدارنده در روند ایجاد ثبات در عراق پس از داعش خواهد بود و تأثیراتی مستقیم نیز بر اردن، لبنان و ترکیه خواهد داشت.
- تخریب بیشتر میراث فرهنگی از جمله اماکن ثبت‌شده در فهرست میراث جهانی و قاچاق کالاهای فرهنگی

۳. اهداف راهبردی اتحادیه اروپا

اهداف راهبردی اتحادیه اروپا در قبال سوریه با منافع و ارزش‌های محوری هم‌راستا هستند و بر مبنای راهبرد جهانی این سازمان در سیاست خارجی و امنیتی و سیاست همسایگی اروپا تدوین شده‌اند:

- سوریه واحد: کشوری متحد با قلمرویی جدایی‌ناپذیر برای همه شهروندان سوری
- سوریه دموکراتیک: دولتی مشروع و نظام سیاسی متکثر پایبند به حاکمیت قانون و حقوق فردی مبتنی بر برابری شهروندان
- سوریه متنوع و فراگیر: کشوری چندفرهنگی که همه گروه‌های قومی و مذهبی ساکن آن احساس می‌کنند از هویتشان محافظت می‌شود و از دسترسی برابر به دولت برخوردار هستند.
- سوریه قدرتمند و امن: دولتی اثربخش و برخوردار از نهادهای کارآمد که بر تأمین امنیت شهروندان و ارائه خدمات به آنها تمرکز دارد، ارتش ملی واحد و نیروی انتظامی و امنیتی مسؤولیت‌پذیر
- سوریه باثبات: نظام سیاسی باثبات و اقتصاد قدرتمندی که قادر به ارائه خدمات آموزشی و بهداشتی مناسب به مردم است، برای سرمایه‌گذاران خارجی جذابیت دارد، روابط خوبی با همه همسایگانش برقرار کرده است و توانسته است خود را همچون شریکی تأثیرگذار در جامعه بین‌المللی ادغام کند.

در حال حاضر، تلاش‌هایی برای دستیابی به این اهداف راهبردی در جریان است. تحقق این اهداف بازگشت داوطلبانه، شرافتمندانه و ایمن پناهجویان سوری به کشورشان و مردم آواره داخل خاک این کشور به شهرهایشان را ممکن خواهد کرد.

۴. اهداف اتحادیه اروپا

اهداف اتحادیه اروپا در سوریه، که به تحقق اهداف راهبردی کمک می‌کنند، عبارتند از:

- پایان جنگ از طریق پیاده‌سازی فرایند گذار سیاسی مورد توافق طرف‌های درگیر تحت حمایت فرستاده ویژه سازمان ملل متحد به سوریه و بازیگران کلیدی بین‌المللی و منطقه‌ای

- کمک به پیاده‌سازی فرایند گذار هدفمند و فراگیر در سوریه از طریق حمایت از تقویت مخالفان سیاسی در راستای قطع‌نامه شماره ۲۲۵۴ شورای امنیت سازمان ملل متحد و اعلامیه ژنو
- ترویج دموکراسی، حقوق بشر و آزادی بیان از طریق تقویت سازمان‌های جامعه مدنی سوریه
- حمایت از فرایند آشتی ملی از طریق تلاش برای تحقق صلح و مبارزه با افراط‌گرایی و فرقه‌گرایی خشونت‌آمیز از جمله اتخاذ رویکردی عدالت‌محور در دوران گذار که خاطیان را در برابر جنایات جنگیشان مسؤول می‌داند
- نجات جان انسان‌ها از طریق تأمین به‌موقع، اثربخش، کارا و اصولی نیازهای انسانی آسیب‌پذیرترین اقشار مردم سوریه
- حمایت از مقاومت مردم سوریه و نهادها و جامعه این کشور

این اهداف در بخش ۵ به تفصیل بررسی خواهند شد.

۵. خطوط عمل اصلی برای تحقق اهداف اتحادیه اروپا در سوریه

۵.۱. پایان جنگ از طریق پیاده‌سازی فرایند گذار سیاسی مورد توافق طرف‌های درگیر تحت حمایت فرستاده ویژه سازمان ملل متحد به سوریه و بازیگران کلیدی بین‌المللی و منطقه‌ای

هر گونه راه‌حل ماندگار برای پایان جنگ باید بر تحقق خواسته‌ها و نیازهای دموکراتیک مردم سوریه متمرکز باشد و بر همین اساس، اصلاحاتی واقعی در نهادهای دولتی ایجاد کند و به باز شدن فضای سیاسی و مدنی به روی گروه‌هایی منجر شود که، تا پیش از این، کنار گذاشته شده بودند. اتحادیه اروپا به اجرای فرایند گذار سیاسی مذاکره‌محور و استفاده از همه ابزارهای در دسترس علاقه دارد و بر همین اساس، در این فرایند، به ایفای نقش کامل خواهد پرداخت.

اتحادیه اروپا همچنان به ارائه کمک مستقیم به مذاکرات ژنو به میانجگری سازمان ملل متحد ادامه خواهد داد. این کمک‌ها شامل کمک‌هایی فنی می‌شود که می‌تواند به پیشبرد مذاکرات سیاسی کمک کند؛ مذاکراتی که با هدف پایان دادن به جنگ و تعیین پارامترهای لازم برای ایجاد نهادی انجام می‌شوند که در دوره گذار اداره کشور را به صورت موقت به عهده خواهد داشت. این کمک‌ها با قطع‌نامه شماره ۲۲۵۴ شورای امنیت سازمان ملل متحد و اعلامیه ژنو هم‌راستا هستند. اتحادیه اروپا از اقدامات روسیه، ترکیه و ایران برای حمایت از آتش‌بس مورد تأیید قطع‌نامه شماره ۲۳۳۶ شورای امنیت سازمان ملل متحد استقبال می‌کند و این تلاش‌ها را ابزاری می‌داند که شرایط را برای برگزاری مذاکرات ژنو بین طرف‌های درگیر در سوریه آماده می‌کند.

از آنجا که، در حال حاضر، جنگ سوریه تا حدود زیادی تحت تأثیر مداخله نظامی مستقیم تعدادی از بازیگران منطقه‌ای و جهانی شکل

می‌گیرد، اتحادیه اروپا، با هماهنگی کامل با سازمان ملل متحد، طرحی ابتکاری را برای ایجاد گفتگوی سیاسی بین بازیگران کلیدی منطقه راه‌اندازی کرده است تا نقاط مشترک تعاریف آن‌ها از وضعیت نهایی سوریه و شرایط لازم برای آشتی و آغاز فرایند بازسازی در این کشور را شناسایی کند. این اقدام با هدف ایفای نقشی پررنگ‌تر در فرایند دستیابی به توافق در مذاکرات صلح بین طرف‌های درگیر در سوریه انجام می‌شود.

صلح تنها از طریق تعامل با ذی‌نفعان سوری در سطح کلان محقق نمی‌شود. دستیابی به صلح، در درجه اول، مستلزم تلاشی هماهنگ برای تعامل مستقیم با جامعه مدنی، اجتماعات و مردم جنگ‌زده سوریه است این گروه‌ها نیز باید در فرایند تعیین ترتیبات لازم برای دوران گذار و آینده نظام سیاسی سوریه مشارکت داشته باشند. طرح ابتکاری اتحادیه اروپا برای کمک به فرایند صلح در سوریه¹³ در صدد ایجاد بستری منسجم برای حمایت از فرایند صلح و آتش بس، تقویت طرف‌های مخالف و ترویج گفتگو با جامعه مدنی است. اتحادیه اروپا به حمایت‌هایش از اقدامات فرستاده ویژه سازمان ملل متحد به سوریه ادامه خواهد داد و به لحاظ شدن جامعه مدنی این کشور در فعالیت‌های این نماینده کمک خواهد کرد. این امر از طریق اتاق حمایت از جامعه مدنی و هیأت مشورتی زنان محقق می‌شود.

مادامی که حکومت سوریه به سرکوب غیرنظامیان بپردازد، اتحادیه اروپا نیز اقدامات محدودکننده‌اش در قبال اشخاص و نهادهای سوری حامی حکومت را ادامه خواهد داد. اقداماتی که بخش‌هایی خاص از اقتصاد سوریه را هدف قرار داده‌اند نیز، در صورت لزوم، پابرجا خواهند ماند. اتحادیه اروپا تأثیرات تحریم‌ها را به صورت مستمر بررسی می‌کند و به صورت منظم گزینه‌هایی را برای کاهش عواقب ناخواسته آن‌ها مد نظر قرار می‌دهد.

۵،۲. کمک به پیاده‌سازی فرایند گذار هدفمند و فراگیر در سوریه از طریق حمایت از تقویت مخالفان سیاسی در راستای قطع‌نامه شماره ۲۲۵۴ شورای امنیت سازمان ملل متحد و اعلامیه ژنو

گذار جامع و معتبر بدون حضور همه گروه‌های سیاسی اصلی سوریه و توانمندسازی آن‌ها ممکن نخواهد بود.

مخالفان سوری مستقر در داخل و خارج این کشور، برای تداوم تلاش‌هایشان جهت تبدیل شدن به یک بستر سیاسی پایدار و قدرتمند، به حمایت نیاز دارند. این حمایت به آن‌ها امکان می‌دهد جایگزینی دموکراتیک برای وضع موجود ارائه دهند و نقشی مهم در مراحل گذار و پساگذار سوریه ایفا کنند. اتحادیه اروپا به فعالیت‌های جاریش برای حمایت از گروه‌های

---

¹³ این طرح ابتکاری همان صندوق اتحادیه اروپا برای کمک به سوریه است که در چارچوب برنامه کمک به صلح و ثبات تشکیل شده است.

سیاسی مخالف اصلی در فرایند مذاکرات ادامه می‌دهد و به آنها در توسعه و هماهنگی بیشتر چشم‌اندازشان از دوران گذار و آینده دولت و جامعه سوریه کمک می‌کند.

اتحادیه اروپا همچنان به سرمایه‌گذاری در طرح اتحاد مخالفان سوری ادامه خواهد داد. این امر از طریق تقویت کمیته عالی مذاکرات و دو عنصر سیاسی اصلی آن، ائتلاف ملی سوریه و کمیته هماهنگی ملی سوریه، محقق خواهد شد.

اتحادیه اروپا از گسترش خطمشی مخالفان به واسطه مذاکره گفتگومحور گروه‌های مخالف سوری حاضر در فرایند ژنو حمایت خواهد کرد. علاوه بر این، اتحادیه اروپا از گفتگوی گروه‌های مخالف و ذی‌نفعان سوری از جمله سازمان‌های جامعه مدنی، رهبران مذهبی و قبیل‌های، جامعه تجاری و انجمن‌های زنان حمایت می‌کند و معتقد است که دیدگاه‌های این گروه‌ها نیز باید در خطمشی سیاسی لحاظ شود.

اتحادیه اروپا به حمایت‌هایش از تعامل و همکاری مخالفان سیاسی سوریه با گروه‌های مسلح میانه‌رو ادامه خواهد داد و معتقد است این همکاری‌ها مشارکت این گروه‌ها در آتش‌بس و مرحله آماده‌سازی برای آغاز فرایند گذار سیاسی در آینده را تقویت خواهد کرد.

۵,۳. ترویج دموکراسی، حقوق بشر و آزادی بیان از طریق تقویت سازمان‌های جامعه مدنی سوریه

اتحادیه اروپا به حمایت‌های اساسی خود از سازمان‌های جامعه مدنی سوریه ادامه خواهد داد. این سازمان‌ها در ارزش‌هایی همچون تقویت دموکراسی، حقوق بشر و آزادی بیان با یکدیگر مشترک هستند. جامعه مدنی سوریه باید نقشی برجسته در دوران پس از جنگ در سوریه ایفا کند. بر همین اساس، این نهاد باید به کشور در عبور از گذشته کمک کند، تلاش‌هایی اثربخش را برای دستیابی به آشتی ملی و محلی انجام دهد، به شکل‌گیری گفتگوی بین‌فرهنگی و بین‌مذهبی کمک کند و در نظارت بر توافقات سیاسی مختلف سهیم باشد.

اتحادیه اروپا از تجمیع جامعه مدنی سوریه در چارچوب خطمشی‌هایی منسجم به صورت ویژه حمایت خواهد کرد. این خطمشی‌ها به تحقق بهتر اهداف اعضای جامعه مدنی کمک خواهد کرد و امکان اظهار نظر طیف گسترده‌تری از جامعه سوریه را فراهم خواهد آورد. این اقدام ظرفیت جامعه مدنی برای تعامل با مردم و بیان دغدغه‌های شهروندان سوری را افزایش خواهد داد. این حمایت‌ها در اختیار سازمان‌های حامی حقوق زنان، جوانان و اقلیت‌ها قرار خواهد گرفت. این سازمان‌ها در پی پیشبرد برنامه‌ای هستند که مشارکت گروه‌های تحت حمایتشان را در ایجاد سوریه‌ای فراگیری و دموکراتیک تقویت خواهد کرد.

حمایت از آزادی بیان باید کمک به رسانه‌های پویا، آزاد و مستقل و تقویت کانال‌های ارتباط آزاد و روادار از جمله رسانه‌های اجتماعی را نیز در بر بگیرد.

۵,۴. حمایت از فرایند آشتی ملی از طریق تلاش برای تحقق صلح و مبارزه با افراط‌گرایی و فرقه‌گرایی خشونت‌آمیز از جمله اتخاذ رویکردی عدالت‌محور در دوران گذار که خاطیان را در برابر جنایات جنگیشان مسؤول می‌داند

هم‌زمان با درگیری‌ها و پس از پایان آن‌ها، اتحادیه اروپا به حمایت از طرح‌های ابتکاری اجرای عدالت در دوران گذار ادامه خواهد تا خاطیان مسؤولیت جنایات جنگی، موارد نقض حقوق بشر و تخطی از قوانین بشردوستانه بین‌المللی را به عهده بگیرند. این طرح شامل اقداماتی همچون تأیید استفاده از سلاح‌های شیمیایی و حمایت از تحقیقات درباره جنایات جنگی در دو سطح ملی و بین‌المللی است. اقدامات فوق هم‌راستا با تلاش‌ها برای تقویت امدادسانی روان‌شناختی و اجتماعی به مردم سوریه و دستیابی به آشتی در سراسر کشور انجام می‌شود.

اتحادیه اروپا تلاش‌هایی را برای ایجاد صلح در سوریه انجام خواهد داد و در همین راستا، به مؤلفه‌های مختلف جامعه سوریه کمک می‌کند تا آن‌ها نیز به نوبه خود از هم‌زیستی مسالمت‌آمیز و انعطاف‌پذیری جامعه حمایت کنند چرا که این دو عنصر از جمله پیش‌شرط‌های ایجاد سوریه‌ای دموکراتیک هستند. میان‌جگری‌ها باید با دقت هدف‌گذاری شوند تا نیازهای خاص جوامع محلی را تأمین کنند و شرایط منازعه را تغییر دهند.

اتحادیه اروپا از تلاش‌ها برای شناسایی مفقودان و ناپدیدشدگان و اقدامات حمایتی برای کمک به خانواده‌هایشان پشتیبانی خواهد کرد. کمک‌های اتحادیه اروپا به این خانواده‌ها در قالب مشاوره، توصیه حقوقی و پذیرش وکالت انجام می‌شود.

۵,۵. نجات جان انسان‌ها از طریق تأمین به‌موقع، اثربخش، کارا و اصولی نیازهای انسانی آسیب‌پذیرترین اقشار مردم سوریه

ارائه کمک‌های بشردوستانه به مردم داخل سوریه هر روز چالش‌برانگیزتر می‌شود. همه طرف‌های درگیر در منازعه، از ترفند تأیید یا توقف کمک‌های بشردوستانه همچون تاکتیکی جنگی برای رسیدن به اهداف شخصیشان استفاده می‌کنند. اتحادیه اروپا به تعامل عملی خود با دولت سوریه و گروه‌های مخالف ادامه خواهد داد تا، از این طریق، بر لزوم پایبندی همه طرف‌های درگیر در منازعه به اصول اساسی بشردوستانه و ضرورت دست کشیدن از مداخله در تحویل کمک‌های بشردوستانه به مردم سوریه پافشاری کند. اتحادیه اروپا همچنان رویکردی اصولی، غیرتبعیض‌آمیز و نیازمحور را در فرایند انتقال کمک از طریق شرکایش دنبال خواهد کرد.

واکنش بشردوستانه اتحادیه اروپا دو نوع سناریو را پوشش خواهد داد؛ واکنش اضطراری اولیه و واکنش پسااضطراری. این واکنشها از طریق رویکردی یکپارچه در پنج بخش کلیدی مداخله انجام خواهند شد. این پنج بخش عبارتند از: غذا، سلامت، سرپناه و اقلام غیرخوراکی، آب، تأسیسات بهداشتی و بهداشت (WASH) و محافظت. اتحادیه اروپا و شرکایش مناطقی را برای واکنش اضطراری اولیه در اولویت قرار خواهند داد که جمعیت غیرنظامی آنها فاقد دسترسی به کمکهای بشردوستانه باشد و یا دسترسی محدودی به این کمکها داشته باشد. اتحادیه اروپا از تدوین برنامه‌های احتیاطی، برای پیش‌بینی وقوع هر گونه شرایط وخیم انسانی و واکنش مؤثر به آن حمایت می‌کند.

اتحادیه اروپا به ارائه کمکهای حیاتبخش خود به آسیب‌پذیرترین اقشار مردم سوریه، که در شرایط پسااضطرار قرار دارند، ادامه خواهد داد. آوارگی بلندمدت و یا محرومیت طولانی از خدمات اساسی از جمله شرایط پسااضطرار هستند. اتحادیه اروپا پیوندهای مکمل موجود بین کمکهای بشردوستانه، مقاومت و کمک به تأمین معیشت را تقویت خواهد کرد.

اتحادیه اروپا، در قالب بخشی از دیپلماسی بشردوستانه‌اش، همچنان از همه طرف‌های درگیر در منازعه خواهد خواست تا حفظ جان غیرنظامیان را تضمین کنند، امکان دسترسی آنها به کمکهای بشردوستانه را فراهم کنند و همراهی با قوانین بشردوستانه بین‌المللی و اصول مسئولیت‌پذیری، واکنشی بشردوستانه به وضع موجود داشته باشند. اتحادیه اروپا رویکرد قدرتمندش برای کمک به «همه سوریه» را حفظ خواهد کرد و آن را بهترین راه برای مقابله با محدودیتها و ارائه منسجم، اصولی و مؤثر کمکها به مردم نیازمند از طریق همه محورهای کمکرسانی می‌داند. این کمکها از خارج از مرزهای سوریه وارد این کشور خواهند شد و یا از مناطقی داخل خاک این کشور به دست مردم نیازمند خواهند رسید.

۵،۶. حمایت از مقاومت مردم سوریه و نهادها و جامعه این کشور همراستا با رویکرد کمک به همه سوریه

تقویت مقاومت مردم سوریه بر اساس رویکرد کمک به «همه سوریه» مستلزم کمکرسانی به مردم جنگ‌زده سراسر این کشور است. فقدان دسترسی، ناامنی و ظرفیت محدود شرکای اجرایی برای فعالیت در محیط درگیری‌ها دستیابی به این هدف را هر روز چالش‌برانگیزتر می‌کند. پیاده‌سازی این رویکرد مستلزم آن است که اتحادیه اروپا شرایط را محتاطانه و بر اساس درگیری‌های موجود ارزیابی و نظارت کند و بر مبنای نتایج حاصله، مکان و نحوه ارائه کمکها را مشخص سازد. بنابراین، اتحادیه اروپا اقداماتی را برای کاهش انواع ریسکها از جمله ریسکهای سیاسی فعالیت در سوریه انجام داده و حضورش در منطقه را نیز تقویت کرده است.

اتحادیه اروپا به حمایت از مقاومت مردم غیرنظامی سوریه ادامه می‌دهد. یکی از کانون‌های توجه ویژه اتحادیه اروپا اشتغالزایی از

طریق اتخاذ رویکردهای محلی و اجتماع‌محور است. بدین ترتیب، مردم سوریه نیز صاحب درآمد می‌شوند و احساس توانمند بودن پیدا می‌کنند. اتحادیه اروپا همچنان بر ارائه خدمات آموزشی به مردم سوریه متمرکز خواهد بود. این خدمات شامل آموزش پایه، آموزش عالی، مهارت‌آموزی، آموزش فنی و حرفه‌ای و خدمات روان‌شناختی و اجتماعی برای کودکان و جوانان سوری است. علاوه بر این، اقدامات ویژه‌ای برای حمایت از دسترسی برابر دختران به آموزش انجام می‌شود. بدین ترتیب، کودکان و جوانان سوری نیز می‌توانند درس و تحصیلاتشان را ادامه دهند و دورنمایی از آینده‌ای بهتر داشته باشند. علاوه بر این، خدمات آموزشی فوق کودکان و جوانان سوری را به مهارت‌های لازم مجهز خواهد کرد تا آنها نیز بتوانند در بازسازی سوریه سهم باشند. این کمک‌ها مردم و به ویژه جوانان را تشویق به ماندن در کشور و یا بازگشت به سوریه در دوران پس از جنگ خواهد کرد و گزینه‌هایی پیش روی آنها قرار خواهد داد که مانع از پیوستنشان به گروه‌های افراطی مسلح یا خشن یا تأثیرپذیریشان از آنها خواهد شد.

اتحادیه اروپا برای جلوگیری از فروپاشی نظام دولتی سوریه تلاش خواهد کرد. برخورداری از دولتی کارآمد مستلزم تضمین پیوندهای موجود بین ساختارهای حاکمیتی در همه سطوح و در همه بخش‌های کشور است. اتحادیه اروپا کمک‌هایش به ساختارهای حاکمیتی غیرنظامی محلی در مناطق تحت کنترل مخالفان را گسترش خواهد داد. شوراهای محلی و سایر نهادهای اداری از جمله این ساختارهای حاکمیتی غیرنظامی محلی هستند. گسترش کمک‌های اتحادیه اروپا به این نهادها به افزایش شفافیت، مشارکت و مسؤلیت‌پذیریشان در ارائه خدمات منجر خواهد شد و از سلطه بازیگران نظامی بر ساختارهای غیرنظامی جلوگیری خواهد کرد. اتحادیه اروپا با سایر نهادهای یاری‌رسان و همچنین ذی‌نفعان سوری از جمله دولت موقت سوریه¹⁴ کاملاً هماهنگ خواهد بود تا اتخاذ رویکردهایی هماهنگ و مکمل در همه بخش‌ها تضمین شود.

اتحادیه اروپا، بر اساس رویکرد «همه سوریه»، به حمایت خود از مقاومت مردم سوریه در سراسر کشور ادامه خواهد داد. اهداف اتحادیه اروپا از حمایت از مقاومت سوریه عبارتند از:

(۱) حفظ سرمایه انسانی سوریه و ارائه خدمات به مردم با هدف ایجاد زمینه برای احیای کشور پس از پایان دوران درگیری‌ها

(۲) ایجاد شرایط لازم برای باقی ماندن مردم در خانه‌هایش و داشتن زندگی شرافتمندانه یا ارائه خدمات اساسی به مردم آواره در خاک سوریه با هدف کاهش سیل مهاجران به خارج از کشور

---

¹⁴ دولت موقت سوریه در سال ۲۰۱۳ میلادی و توسط ائتلاف ملی سوریه تشکیل شد. این دولت در تلاش برای ایجاد ساختارهای حاکمیتی محلی کارآمد در داخل سوریه و به صورت خاص در مناطقی است که تحت کنترل مخالفان قرار دارند و امکان ارائه خدمات مد نظر به ساکنان آنها وجود دارد.

پیاده‌سازی رویکرد «همه سوریه» باید با توجه به دیدگاهی انجام شود که بر آماده‌سازی شرایط برای احیای کشور پس از پایان درگیری‌ها و اصلاحات دولتی پساتوافق تأکید دارد. در چنین شرایطی، از نهادهای محلی سراسر کشور انتظار می‌رود نقشی کلیدی در ایجاد ثبات ایفا کنند.

۶. مشارکت اتحادیه اروپا در برنامه‌ریزی اولیه برای بازسازی و گذار

۱.۶. برنامه‌ریزی پساتوافق

اتحادیه اروپا به صراحت اعلام کرده است که مادامی که فرایند گذار سیاسی جامع، واقعی و فراگیری در سوریه اجرا نشود، قادر به کمک به بازسازی این کشور نخواهد بود. بنابراین، مشارکت اتحادیه اروپا در بازسازی سوریه با یافتن راه‌حلی سیاسی برای پایان درگیری‌ها پیوند خورده است؛ راه‌حلی که باید هم‌راستا با قطعنامه شماره ۲۲۵۴ شورای امنیت سازمان ملل متحد و اعلامیه ژنو باشد. علاوه بر این، مسؤلیت هزینه‌های بازسازی باید به صورت ویژه به عهده بازیگرانی خارجی قرار گذاشته شود که در تشدید درگیری‌ها نقش داشته‌اند. با وجود این، آمادگی‌های لازم باید پیشاپیش صورت بگیرد تا شرایط مهیا باشد و اقدامات مد نظر سریع، به‌موقع و به شکلی کارآمد انجام شوند. در حوزه سرمایه‌گذاری نیازها بسیار قابل‌توجه هستند و تأمین آن‌ها مستلزم تلاشی جهانی است.

اتحادیه اروپا به مشارکت و همکاری خود در اقدامات مربوط به برنامه‌ریزی پساتوافق ادامه خواهد داد. این اقدامات توسط کارگروه ویژه بین‌سازمانی سازمان ملل متحد اجرا خواهند شد. این گروه ویژه جزئیات مداخلات چندبخشی مورد نیاز برای دوره شش‌ماه اول پس از توافق صلح را تشریح خواهد کرد. این مداخلات با هدف کمک به فرایند سیاسی و شکل‌گیری ساختارهای دولت موقت انجام می‌شوند. علاوه بر این، اقداماتی برای گسترش فعالیت‌های مشترک اتحادیه اروپا و سازمان ملل متحد برای ارزیابی آسیب‌ها و نیازها در برخی شهرهای سوریه در جریان است تا از تأمین نیازهای مردم در طرح‌های بازسازی اطمینان حاصل شود. اتحادیه اروپا تلاش خواهد کرد تا اقداماتش را با اقدامات مشابه و موازی بانک جهانی ادغام کند. این تلاش‌ها شرایط لازم را مهیا خواهند کرد و زمان لازم برای انجام ارزیابی‌های مشترک اتحادیه اروپا، بانک جهانی و سازمان ملل متحد، جهت احیا و ایجاد صلح در دوره پساتوافق، را کاهش خواهند داد. این ارزیابی‌ها به برنامه‌های بلندمدت برای احیا و بازسازی ساختارهای حاکمیتی در دوران گذار کمک خواهند کرد.

اتحادیه اروپا، هم‌اکنون نیز، در ایجاد هماهنگی بیشتر بین کشورهای عضو و یاری‌رسان‌های کلیدی در سوریه مشارکت دارد. در همین راستا، از ماه اکتبر سال ۲۰۱۲ میلادی تاکنون، اتحادیه اروپا، میزبان نه جلسه با حضور یاری‌رسان‌های اصلی در سوریه بوده است. هدف از تشکیل این جلسات افزایش هماهنگی بین‌المللی در حوزه‌هایی همچون احیای سوریه (در

زمینه‌هایی به غیر مسائل بشردوستانه)، مقاومت، کمک‌های توسعه‌ای و برنامه‌ریزی رو به جلو برای واکنش به بحران سوریه است. اتحادیه اروپا، جهت آماده‌سازی سوریه برای دوران پساتوافق، با کشورهای همسایه، مؤسسات مالی بین‌المللی متعلق به کشورهای عربی و سایر طرف‌های ثالث وارد تعامل خواهد شود تا مشخص شود همسایگان سوریه و بازیگران منطقه‌ای چگونه می‌توانند در بازسازی سوریه و بازگشت ایمن، داوطلبانه و شرافتمندانه پناهجویان و آوارگان داخلی به خانه‌هایشان سهم باشند.

۶,۲. نقش اتحادیه اروپا در بازسازی سوریه

پس از جریان یافتن فرایند گذار سیاسی واقعی و هم‌راستا با قطع‌نامه شماره ۲۲۵۴ شورای امنیت سازمان ملل متحد و اعلامیه ژنو، اتحادیه اروپا می‌تواند اقداماتی را برای حمایت از بازسازی سوریه انجام دهد. این اقدامات به تدریج گسترده‌تر خواهند شد. البته، این گسترش تنها در صورتی محقق خواهد شد که پیشرفت‌ها ملموس و قابل‌اندازه‌گیری باشد:

- لغو اقدامات محدودکننده: اتحادیه اروپا می‌تواند درباره اقدامات محدودکننده فعلی علیه سوریه تجدید نظر کند و بدین ترتیب، به احیای زود هنگام و بازسازی این کشور کمک کند.
- تضمین مشارکت: اتحادیه اروپا می‌تواند روابط همکاری دوجانبه‌اش با دولت سوریه را از سر بگیرد و از ابزارهایی مناسبی برای تقویت اقتصاد و حل چالش‌های حوزه حاکمیت و مسئولیت‌پذیری استفاده کند. این ابزارها طبق سیاست همسایگی اتحادیه اروپا و سایر برنامه‌های مشابه قابل‌بهره‌برداری خواهند بود.
- گردآوری منابع مالی: پس از آغاز فرایند گذار سیاسی واقعی و فراگیر، اتحادیه اروپا آماده کمک به بازسازی سوریه، تأمین منابع مالی لازم و گردآوری کمک‌های مالی از سایر یاری‌رسانان بین‌المللی خواهد بود. صندوق کمک منطقه‌ای اتحادیه اروپا، که در واکنش به بحران سوریه ایجاد شده است، نقشی مهم در گردآوری و انتقال کمک‌های مالی اتحادیه اروپا، کشورهای عضو آن و سایر حامیان مالی خواهد داشت.

اتحادیه اروپا رایزنی‌هایی را با همتایان سوری خود در دوران پساتوافق انجام خواهد داد چرا که این بازیگران نیز باید اولویت‌هایشان در حوزه بازسازی را مشخص کنند. با وجود این، فارغ از پیش‌داوری‌ها درباره نتایج حاصل از این رایزنی‌ها، اتحادیه اروپا می‌تواند کمک‌هایش را در حوزه‌های زیر در اختیار سوریه قرار دهد:

- امنیت: تأمین امنیت نقشی بسیار مهم در پیاده‌سازی همه توافقات سیاسی دارد. در نخستین مرحله از دوران پساتوافق، اتحادیه اروپا می‌تواند منابع مالی لازم برای مین‌زدایی و گردآوری مهمات

منفجر نشده را فراهم کند و حمایت‌های لازم را از ساز و کارهای محلی یا بین‌المللی برای سرپرستی و نظارت بر ترک مخاصمات به عمل آورد. گذار در سوریه، تنها در صورت اصلاح نهادهای امنیتی، مسؤلیت‌پذیر شدن آنها و تمرکزشان بر ایمنی و امنیت شهروندان، موفق خواهد بود. اصلاح این نهادها مستلزم نظارت مردم غیرنظامی بر آنها در دو سطح ملی و بین‌المللی است. اتحادیه اروپا می‌تواند از اصلاحات و غیرنظامی‌سازی بخش امنیت و خلع سلاح و ادغام دوباره رزمندگان در جمعیت غیرنظامی یا سازمان‌های امنیتی اصلاح‌شده حمایت کند. اتحادیه اروپا می‌تواند منابع مالی لازم برای سایر اقدامات امنیتی از جمله دفع عامل‌های شیمیایی و رهگیری و نابودی سلاح‌های سبک و دستی را نیز تأمین کند.

- حاکمیت، اصلاحات و خدمات‌رسانی: در نخستین مرحله پساتوافق، اتحادیه اروپا می‌تواند، با احیای سریع فرایند ارائه خدمات اساسی در سطح محلی (آموزش، سلامت، برق، تخلیه آوار، مدیریت پسماند و . . .) و به ویژه در مناطق میزبان جمع بزرگی از آوارگان یا پناهنجویان بازگشته به میهن، به دستیابی مردم سوریه به بهره صلح کمک کند. در بلندمدت، اتحادیه اروپا می‌تواند از اصلاح نهادهای دولتی در دوران پس از پایان درگیری‌ها حمایت کند. تلاش‌ها برای حذف روش‌های حاکمیتی و اداری متضاد موجود، افزایش انسجام فرایند خدمات‌رسانی و متحد کردن جوامع چندتکه‌شده نیز در همین راستا انجام می‌شود. اتحادیه اروپا می‌تواند در نگارش پیش‌نویس قانون اساسی جدید و سازمان‌دهی انتخابات نیز سهم باشد. در این زمینه، اتحادیه اروپا می‌تواند به مدیریت انتخابات کمک کند و حمایت‌هایش را، در قالب مأموریت برای نظارت بر رأی‌گیری، در اختیار سوریه قرار دهد. علاوه بر این، اتحادیه اروپا می‌تواند کمک‌هایش در زمینه ارائه خدمات از طریق نهادهای دولتی و محلی را افزایش دهد و بدین ترتیب، مشروعیت نهادهای دولتی و محلی اصلاح‌شده و مسؤلیت‌پذیر را در سراسر سوریه تقویت کند. اتحادیه اروپا می‌تواند به سوریه در زمینه مبارزه با جرایم مالی کمک کند. این کمک از طریق پیاده‌سازی پیشنهادهای گروه ویژه اقدام مالی (FATF) محقق خواهد شد.

- انسجام اجتماعی، ایجاد صلح و آشتی: در نخستین مرحله پساتوافق، اتحادیه اروپا می‌تواند از فرایندهای آشتی فراگیر در سطح محلی حمایت کند و بدین ترتیب، در تقویت توافق صلح و ممانعت از آغاز دوباره درگیری‌ها سهم باشد. علاوه بر این، اتحادیه اروپا می‌تواند به مقامات مسؤل دوره گذار در مقابله با مسائل حیاتی (زندانیان سابق و اشخاص مفقودشده، حل اختلافات بر سر زمین و مسکن و . . .) کمک کند و در این حوزه، با جامعه مدنی نیز همکاری نزدیکی داشته باشد. اتحادیه اروپا مایل به ایفای نقش در آماده‌سازی شرایط برای بازگشت امن، داوطلبانه و شرافتمندانه پناهنجویان و آوارگان داخل خاک سوریه به خانه‌هایشان است و به

بازگشت آن‌ها و ادغامشان در جامعه سوریه کمک خواهد کرد. تحقق این امر در بلندمدت به عواملی مختلف وابسته است. از جمله این عوامل می‌توان به ساز و کارها و اقداماتی برای اجرای عدالت اشاره کرد که قربانی‌محور و مبتنی بر حقوق هستند و بدین ترتیب، به تحقق آشتی ملی و محلی نیز کمک می‌کنند. گفتگوی ملی و اصلاحات قضایی عمیق از جمله اقداماتی است که می‌توانند در این زمینه انجام شوند.

- سرمایه انسانی: اتحادیه اروپا می‌تواند از طرح‌های ابتکاری موجود، برای توسعه و حفظ سرمایه انسانی لازم جهت بازسازی سوریه، بهره ببرد. بر همین اساس، اتحادیه اروپا می‌تواند از ابزارهای سیاستی بخش‌محورش برای تحقق این هدف استفاده کند. برنامه افق ۲۰۲۰ از جمله این ابزارها است.

- احیای اقتصادی: در نخستین مرحله پساتوافق، اتحادیه اروپا می‌تواند میزان کمک‌هایش در حوزه تأمین معیشت مردم سوریه به ویژه آسیب‌پذیرترین اقشار، جوانان و آوارگان را افزایش دهد. در بلندمدت، صلح و بازسازی سوریه تنها از طریق احیای اقتصاد این کشور محقق خواهد شد؛ اقتصادی که، به واسطه شش سال جنگ، به شدت آسیب دیده است. اشتغال‌زایی و ایجاد فرصت‌های تجاری برای همه مردم سوریه (به ویژه پناهجویان بازگشته به کشور، آوارگان، جوامع جنگ‌زده و رزمندگان سابق)، از جمله شهروندان متأثر از روند بازسازی، نقشی مهم در احیای اقتصاد کشور خواهد داشت. به حداکثررسانی اثربخشی کمک‌های بین‌المللی مستلزم هم‌سو بودن و هماهنگی تلاش‌های جامعه بین‌المللی است. در این وضعیت، چنانچه شرایط مهیا باشد و موقعیت اجازه دهد، صندوق بین‌المللی پول (IMF) می‌تواند رهبری اقدامات جهت ایجاد ثبات اقتصادی در سطح کلان را در دست بگیرد. بانک جهانی نیز می‌تواند، هم‌راستا با تلاش‌های صندوق بین‌المللی پول، اقداماتی را برای اعطای وام و ارائه خدمات مشاوره‌ای در زمینه تدوین سیاست‌های اصلاحات ساختاری و بخشی انجام دهد. کمک‌های کلان مالی اتحادیه اروپا در صورتی در اختیار سوریه قرار خواهند گرفت که سناریوی پایان درگیری‌ها محقق شده باشد. ارائه این کمک‌ها منوط به تعیین طرح پرداختی صندوق بین‌المللی پول و تحقق پیش‌شرط‌های مرتبط با آن است. پایبندی به ساز و کارهای دموکراتیک همچون نظام پارلمانی چندحزبی، حاکمیت قانون و حقوق بشر از جمله این شرطها است. بانک سرمایه‌گذاری اروپا (EIB) و بانک اروپایی بازسازی و توسعه (EBRD)، هم‌راستا با تعهداتشان، می‌توانند از تخصصشان در زمینه تأمین مالی پروژه‌های بازسازی زیرساخت و توسعه بخش خصوصی بهره ببرند. استفاده از رویکرد اعتباردهی خرد برای حمایت از کارآفرینان خرد از جمله کمک‌هایی است که می‌تواند در این راستا انجام شود.

